

Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman

Źródła finansowania procesów rewitalizacji – czy środki unijne to przepis na krótkotrwałą sukces?

Finanse i Prawo Finansowe 2/2, 102-104

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Źródła finansowania procesów rewitalizacji – czy środki unijne to przepis na krótkotrwałą sukces?

Magdalena Ślebocka*, Aneta Tylman**

* Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Katedra Finansów Publicznych

** Dr, Uniwersytet Łódzki, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Katedra Finansów Publicznych

Zapewnienie finansowania procesów rewitalizacyjnych leży w gestii samorządu gminnego. Zgodnie z projektem ustawy o rewitalizacji, prowadzenie procesów rewitalizacyjnych odbywać ma się w oparciu o gminny program rewitalizacji [1]. Wśród źródeł finansowania procesów rewitalizacyjnych wymienia się:

- środki prywatne, zwane także środkami komercyjnymi lub pochodzenia niepublicznego. Do tych środków zalicza się m.in.: kredyty i gwarancje bankowe, leasing, inwestycje sektora prywatnego, partycypację społeczną, czy działania podejmowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. W odniesieniu do tej grupy środków toczą się dyskusje obejmujące zagadnienia aktywizacji kapitału prywatnego poprzez stworzenie w danej gminie korzystnego klimatu do inwestowania w zgodzie z założeniami procesów rewitalizacyjnych;
- środki publiczne pochodzenia lokalnego. Zalicza się tu wszelkiego rodzaju instrumenty finansowe kreowane przez władzę samorządową lub te na które władza lokalna może wywierać określony wpływ, a więc czynsze, obligacje komunalne, pożyczki, kredyty, czy wreszcie najważniejsze, środki o charakterze bezzwrotnym, tzn. podatki i opłatę adicencną;
- środki publiczne zewnętrzne, czyli środki pochodzące z budżetu państwa oraz z funduszy unijnych tj. Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywne zasilanie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica [2].

Zaprezentowany powyżej podział jest dyskusyjny. Dwie pierwsze z wymienionych grup, jak również środki pochodzące z budżetu państwa, określane są w Narodowym Planie Rewitalizacji jako środki publiczne krajowe, do których zalicza się istniejące instrumenty i źródła finansowania oraz sukcesywnie tworzone nowe (w tym obejmujące instrumenty inżynierii finansowej). Jednocześnie wskazuje się tu, że wolumen środków i identyfikacja źródeł określane zostaną dopiero w ramach prac i uzgodnień międzyresortowych indywidualnie dla poszczególnych instrumentów [3].

Do zasadniczych źródeł finansowania procesów rewitalizacji zalicza się aktualnie: środki pochodzące z funduszy europejskich oraz wpływy z podatków i opłat lokalnych, dochody związane z gospodarowaniem mieniem komunalnym oraz dochody pochodzące z redystrybucji środków między budżetem państwa a samorządu [4]. Tabela zamieszczona poniżej prezentuje udział środków unijnych w finansowaniu projektów rewitalizacyjnych w poszczególnych województwach w latach 2007–13.

Tabela 1. Wykorzystanie środków unijnych przeznaczonych na rewitalizację w województwach w latach 2007–2013

Wyszczególnienie	Liczba projektów	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]	Uśredniona kwota dofinansowania projektu	% udział dofinansowania w stosunku do wartości projektu
Dolnośląskie	430	853.608.011,7	465.520.122,1	1.082.604,93	54,53
Kujawsko-pomorskie	227	890.602.873	482.721.304,4	2.126.525,57	54,20
Lubelskie	59	491.695.467,3	307.195.989,9	5.206.711,69	62,47
Lubuskie	51	328.929.981	166.104.718,6	3.256.955,26	50,49
Łódzkie	39	941.206.687,5	397.831.412,8	10.200.805,45	42,00
Małopolskie	66	531.091.690,7	276.066.788,8	4.182.830,13	68,41
Mazowieckie	28	403.496.636,9	331.795.946,7	11.849.855,23	82,23
Opolskie	45	223.488.187,7	144.554.305,7	3.212.317,90	64,68
Podkarpackie	89	385.345.686,1	265.344.157,2	2.981.395,02	68,85
Podlaskie	0	0	0	0	0
Pomorskie	134	781.255.570,6	492.688.875,6	3.676.782,65	63,06
Śląskie	141	2.009.047.885	1.341.157.456	9.511.755,00	66,75
Świętokrzyskie	78	500.219.115,1	288.792.984,5	3.702.474,16	57,73
Warmińsko-mazurskie	194	676.105.477,5	372.687.153,3	1.921.067,80	55,12
Wielkopolskie	8	387.830.501,1	312.565.496	39.070.687,00	80,59
Zachodniopomorskie	63	280.030.899,2	204.376.622,5	3.244.073,37	72,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych <http://www.mapadotacji.gov.pl/projekty>, dostęp: 01.06.2015.

Na podstawie danych zawartych w tab. 1 można zauważyć, że:

- największy udział dofinansowania unijnego w poprzedniej perspektywie finansowej wystąpił w województwie mazowieckim, gdzie wartość dofinansowania wyniosła 82,23% wszystkich środków przeznaczonych na procesy rewitalizacyjne oraz w województwie wielkopolskim 80,59%. Najniższy udział, za wyjątkiem województwa podlaskiego, odnotowany został w województwie łódzkim, gdzie tylko 40,42% ogółu środków pieniężnych stanowiły środki pochodzące z funduszy unijnych. Generalnie uśredniona wartość dofinansowania wynosiła około 60% ogólnej kwoty;
- najwięcej projektów rewitalizacyjnych zrealizowanych zostało w województwie dolnośląskim – aż 430 – i województwie kujawsko-pomorskim – 227. Choć ich liczba jest imponująca to

świadczą może również o zbytym rozdrobnieniu i braku globalnego ujęcia czynności naprawczych, które są podstawowym założeniem prawidłowo przeprowadzonych procesów rewitalizacyjnych. Najmniejszą liczbą realizowanych projektów można zaobserwować w województwie wielkopolskim, tylko 8, i województwie łódzkim – 39. Z jednej strony może być to wynik niepokojący, z drugiej zaś świadczyć może o kompleksowym podejściu do problemu odnowy tkanki miejskiej.

Zaprezentowane wyniki jednoznacznie dają obraz sytuacji, w której środki na realizację projektów rewitalizacyjnych będące w dyspozycji samorządu są niewystarczające w stosunku do skali potrzeb. Proces rewitalizacji to aktualnie proces kompleksowy, społeczny, którego czas trwania niejednokrotnie nie jest

możliwy do przewidzenia. W tym kontekście obawy budzi niejednoznaczność sformułowań Narodowego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do krajowych, w tym lokalnych, instrumentów finansowych możliwych do wykorzystania w procesach rewitalizacji. Instrumenty te budować powinny gwarancję stabilności finansowej już rozpoczętych procesów, jak również stanowić zachętę dla podejmowania coraz to nowych projektów rewitalizacyjnych. Jest to szczególnie istotne po zakończeniu ostatniego już okresu finansowania programowania z funduszy europejskich na lata 2014–2022. W tym kontekście za niepokojące

uznać można również zapisy założeń do projektu ustawy o rewitalizacji, gdzie wskazuje się, że „projektowana ustawa nie będzie zawierać rozwiązań wprost zapewniających źródła finansowania procesów rewitalizacji. Ma ona charakter zbioru narzędzi służących do prowadzenia efektywnych, optymalnych procesów rewitalizacji, a jej celem jest stworzenie ram prawnych do prowadzenia tych procesów, które zachęcać będą różne podmioty (publiczne i niepubliczne) do koncentracji środków na obszarach zdegradowanych i współpracy dla zwiększenia ich dźwigni finansowej” [5].

-
- [1] *Założenia Ustawy o rewitalizacji*, Projekt z dnia 15 lutego 2015 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/259882/259913/259914/dokument149476.pdf>, dostęp: 10.06.2015.
 - [2] <http://www.rewitalizacja.zabytki.lodz.pl/page/index.php?str=187>, dostęp: 10.06.2015.
 - [3] https://www.mir.gov.pl/media/4438/NarodowyPlanRewitalizacji_Zalozenia_062014.pdf, dostęp: 10.06.2015.
 - [4] A. Ryszko, *Analiza możliwości finansowania rewitalizacji terenów przekształconych antropogenicznie na obszarach gmin górniczych*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2012, Seria: Organizacja i Zarządzanie z. 62, nr kol. 1875, Politechnika Śląska, Wydział Organizacji i Zarządzania s. 131.
 - [5] *Założenia Ustawy o rewitalizacji*, Projekt z dnia 15 lutego 2015 r., <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/259882/259913/259914/dokument149476.pdf>, dostęp: 15.06.2015.